

ZEYTİN AĞAÇLARININ ARASINDA

FİLİSTİN EDEBİYATINDAN
PORTRELER

PEREN BİRSAYGILI MUT

USTAKİTAP

Ustakitap -1
Edebiyat -1

Zeytin Ağaçlarının Arasında / Peren Birsaygılı Mut
Filistin Edebiyatı'ndan Portreler

Editör: Ramazan Mut
Kapak: Nurullah Özbay
İç Düzen: Adem Şenel

ISBN: 978-605-68936-0-5

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 42237

Baskı-Cilt: Step Ajans Reklamçılık Matbaacılık Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Şti.
Göztepe Mh. İnönü Cd. No. 78 34200 Bağcılar İstanbul-Türkiye
+90 212 446 88 46 stepajans@stepajans.com
Sertifika No: 12266

1. Baskı: Kasım 2018

Usta Kitap
Bulgurlu Mh. Piri Reis sk. No.2/4 Üsküdar-İstanbul
Tel: 0216 523 51 55- Faks: 0216 523 51 55
www.ustakitap.com
kitapusta@gmail.com

YAYIN HAKLARI

Bütün yayın hakları Usta Kitap'a aittir. Elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla izinsiz basılamaz, çoğaltılamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

PEREN BİRSAYGILI MUT

İzmir'de doğdu. Küçük yaşlardan itibaren edebiyatla ilgilenmeye başladı. Meslek olarak sürdürdüğü belgesel film metin yazarlığının yanı sıra birçok dergi ve internet sitesinde yakın tarih ve edebiyat yazıları yayınlandı. Almanca ve İngilizce dillerinden kitap ve makale çevirileri yaptı. Filistin direniş edebiyatını ele alan 'Zeytin Ağaçlarının Arasında' yazarın ilk kitabıdır. Evli ve bir çocuk annesi olan yazar, İstanbul'da ikamet etmektedir.

Belgesel Film Metinleri

Anlanılmamış Öyküleriyle Meydanlar; Marakeş, FAS, TRT BELGESEL, 1 bölüm (2017).
Sürgündeki Sevda Filistin, TRT BELGESEL, 5 bölüm (2016).
55 Günün Hikayesi- Batı Trakya Türk Cumhuriyeti, TRT TÜRK, 3 bölüm (2013).
Dün-Bugün-Yann-TRT BELGESEL, 13 bölüm (2011-2012).
Common Pain- Ortak Acı 1915, El Cezire TV, (Katar) 1 bölüm (2011)

Kitap Bölümü

Mimar Sedefkar Ağa, Türk Mimarisinde İz Brakanlar 2 ciltlik prestij eser (2015), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.

İçindekiler

Samimi Bir Saygı ve Hayranlığın Metinleri / 7
Filistin Direniş Edebiyatı: Bir Çerçeveleme ve Temellendirme Denemesi / 11
Önsöz / 15
Teşekkür / 19
Gassan Kenefani / 21
Mahmud Derviş / 67
Semih El-Kasım / 107
Naci El Ali / 137
Fedva Tukan / 167
Bibliyografya / 197

Samimi Bir Saygı ve Hayranlığın Metinleri

*“Seyahat iznim olmadığından,
vatanımın neye benzediğini dahi bilmiyorum neredeyse.”*

Fedva Tukan.

Filistinli göçmenlerin dramı, kendilerinin “büyük facia” olarak adlandırıldığı İsrail’in kurulduğu tarihten bu yana sürekli eksiltilecek dünya gündeminden uzak tutulmaya çalışılıyor. Bu yönde çalışan sayısız sistem, elbirliğiyle suçlu ve kurbanın yer değiştirdiği bir tarihin silikleştirmesine çaba gösteriyorlar. 15 Mayıs 1948’den bu yana Filistin haritada giderek öylesine küçültüldü ki, bazı haritalarda yer bile verilmiyor artık.

Öğrenmeye başlayınca başka göstergeler çıkıyor karşımıza: Paypal internet bankası, Batı Şeria’da yaşayan İsrail vatandaşlarına servis verirken, onlarla aynı topraklarda yaşayan Filistin vatandaşlarını bu servisin kapsamı dışında tutuyor. Airbnb ev/oda kiralama sitesi de Batı Şeria’daki evleri İsrail topraklarında gösteriyor. “Waze” harita uygulamasında ise Filistin bölgelerine yer verilmiyor; eğer Filistin’e yaklaşırsa da uyarılıyor kullanıcı, “tehlikeli bölgelerden uzak dur” diye bir mesajla.

Mimarlık faaliyetleri, imar oldubittileri, hafızanın silikleşmesi, harırlamanın zorlaşması açısından en önemli araçlardan biri. Medya ise bilgi kirliliği içinde bir erteleme alışkanlığı oluşturuyor. Unutkanlık

bazen bilinçli gerçekleşiyor bazen ise hatırlama kanalları tıkanıkça olağanlaşıyor.

Bizler ise Filistin'i sıklıkla katliam ve ihlal haberlerinin ardından gündemimize alıyoruz. Sahip olunan değerlerle maruz kalınan haksızlıklar arasındaki boşluğu sürekli büyüten bu işgal benliğimizi hırpalıyor, ancak düşünce dünyamızda tuttuğu yer kısıtlı cümlelerden ibaret.

Bu kısıtlı cümleler, ilişkileri derinleştirecek kanallar açma çabası içinde olanların önünde büyük bir engel. Filistin edebiyatı, Filistin davası konusundaki hassasiyetler ölçüsünde tanınmıyor. Sürekli bir faaliyeti besleyecek bir birikimin eksikliği hissediliyor doğrusu. Filistin romanı, şiiri, resmi ve sineması alanlarındaki gelişmeleri doğrudan takip edemediğimiz oranda tasvir ve söylemlerimizi büyük ölçüde dönemsel siyasal tercihlerin içerikleri belirliyor.

Yıkılan portakal ağaçları, kesilen zeytinler... Kim hatırlayacak Nablus'lu şair genç kızın, Fedva Tukan'ın geniş avlulu, cumbalı baba evindeki penceresinin kenarında çaldığı udu... Erken yaşta kaybettiği, kendisine şiiri öğreten ağabeyi İbrahim Tukan'ı düşündüğünde, İsrail'in kuruluşunu görmedi diye teselli bulması... Kendisi ise ne çok şeye tanıklık etti 86 yıllık ömründe! Ve biz Peren Birsaygılı Mut'un büyük çabasıyla Filistin'in ilk kadın direnişçi şairinin ağır derslerle dolu hayatını öğrenme şansına sahibiz şimdi.

Peren Birsaygılı Mut, süreli yayınlarda yayımlanan yazılarını takip ettiğim 2006 yılından bu yana Filistin meselesini gündeminde tutan bir yazar. Filistinli sanatçılar, yazarlar, şairler, kültür insanları üzerine çeşitli metinler kaleme aldı geçen yıllar içinde. Eminim, Gassan Kenefani üzerine kaleme aldığı elinizdeki kitapta bulunan yazı, "Hüzünlü Portakallar Ülkesi"nin müellifi hakkında yazılmış en titiz metinlerden biridir. İntifadanın marşı haline gelen kasidenin şairi Semih el-Kasım'la ilgili bu kitapta yer alan yazısında "düşünceleri ve hatıraları 1948 baharından itibaren başlıyor" diye bir cümle yer alıyor. Yazıyı okuduğunuzda Filistin direnişini sürekli kılan kavram ve imge birikimi üzerine yeniden düşünüyorsunuz. İçtenlik ve ısrarla var edilen bir edebiyat Türkçe'ye ne yazık ki sınırlı bir şekilde aktarıldı.

Kaçımız Naci el Ali hakkında Hanzala'nın çizeri olduğu bilgisi dışında iki cümle daha kurabiliriz? İlk şiir denemesini hapishanedeki babası için yazan Fedva Tukan'dan birkaç mısra olsun niye okumayacaktık ki ezberden? Tukan'ın şiire şair olan ağabeyi İbrahim Tukan'ın teşvikiyle başladığını, İzzettin Kassam'ın şahadetini konu alan marşın şiirinin de İbrahim Tukan'a ait olduğunu bize kim anlatacaktı? Asrı Saadet bize başka bir açı sunsa da, kadınların şairliğinin 1930'larda Filistinli direnişçiler arasında bile alışılır bir durum olmadığını, bu yüzden Fedva'nın dergilerde yazı yazarken müstear ad kullanmaya mecbur kaldığını okuyoruz kitapta. Gerçi direniş farklı açılardan bakmaya mecbur ederek zaman içinde değiştiriyor bu konudaki yargıları. Peren'in bize açtığı Filistinli sanatçı, şair ve yazarların dünyasında direnişin, çeşitli ihtilafları geride bırakılacak kadar sahiplenildiğini okuyoruz. Genç bir kızın özneleşme sürecinin akışında ise, hali hazırda üç mülteci kampı bulunan Batı Şeria sınırları içinde yer alan Nablus aşına bir adrese dönüşüyor. Tukan'ın anlatıldığı metinde ve diğer metinlerde fark edilen dayanışmanın güveni, direniş coğrafyasının dinamiklerinin geçen zaman içinde işgaller ve savaşlarla nasıl güçsüz düşürüldüğü üzerine düşünüyor. Direniş şiirlerle, çizgilerle, öykülerle, oyunlarla anlatıldıkça söylem gelişip yayılmaktadır. Sürgündeki şair şiirleriyle aralarında. Yaşanılan acılar işte bu şekilde dile getirilmediğinde ise büyük başlıkların ve rakamların genellemeleri tarafından yutuluyor.

Semih el-Kasım üzerine yazısında Peren, Filistinlilerin dramını oluşturan ilk sebepleri "Arap toplumlarının yaşadığı zor şartlar, askeri dikta rejimleri ve İsrail'in kuruluşu..." diye özetliyor. Doğum tarihlerini "Nekbe" olarak belirlemiş gençler için edebiyat, zorba ve acımasız, kötülük yayan bir sistemin işgaline karşısında nerede durmaları gerektiğinin cevabını aradıkları yerd.

Filistin davasını doğru okumamızın ve gündemimizden eksilmesinin yolu, orada gerçekte neler olup bittiğini öğrenmekten geçiyor. Medyanın hızlı gündeminden sızanların ilgilenmediği bilgilere nasıl ulaşacağız? "Bir Filistin vardı, Bir Filistinli hep var..." Filistin bir açıdan bizim bildiğimiz ülke, bir açıdan ise siyasal ve toplumsal

öfkemizin biçimlendirdiği uçsuz bucaksız bir dünya. Bir terminoloji sorunumuz var, bu yüzden tepkiler Müslüman ülkelerin kendi göklerinde dağılıyor. Bu dağılma, gelişen bir sorgulama kültüründen yoksunluğun sürüp gitmesi anlamına geliyor.

Peren bu yoksunluğun sorunları üzerine düşünmeyi hiç bırakmamış bir yazar. Filistin çalışmalarına verdiği önem nedeniyle edebi çalışmalarını yarıda bıraktı veya erteledi. Filistin direnişine hayranlığı, Filistinlilerin mücadelesine duyduğu saygı ölçüsünde sabırlı ve titiz çalıştı bu kitap üzerinde. Filistin edebiyatının etkili isimlerinin mücadelesini anlatırken ilmik ilmik ördü metinlerini. Filistin meselesini çizgileriyle dünyaya açan şehit Naci el-Ali için yazdığı metni kaleme alırken, oğlu Halid el-Ali ile sürekli yazıştı. Naci el Ali'nin eşi ve oğluya, Gassan Kenefani'nin eşi ve kuzeniyle, Semih el-Kasım'ın oğlu ve kuzeniyle, Mahmud Derviş ve Fedva Tukan'ın da yakın aile dostlarıyla görüşmeler yaptı. Kitabın metinlerini hazırlarken ise, kahramanlarının hayatlarında meydana gelen değişimleri ve eski bilgilerini kontrol için ailelerle yazışmayı sürdürdü. Bu çalışmalarının heyecanını kısmen paylaştığım için kendimi şanslı hissediyorum.

Bir an önce bir kitap yayımlamanın değil, gerçekten öğretici bir eserin peşinde oldu hep Peren. Yine de onun kadar Filistin üzerine çalışmış bir yazarın ilk kitabının bu kadar gecikmemiş olması gerekirdi. Usta Kitap'ı böyle bir çalışmanın kıymetini bildiği için tebrik ediyorum. Filistin konusundaki haklı ve değerli duygusallığımızın yapıcı bir faaliyetin kaynağına dönüşmesi ancak geniş olduğu ölçüde sağlam bir bilgi birikimiyle mümkün zira.

Cihan Aktaş
İstanbul, Ağustos 2018

Filistin Direniş Edebiyatı: Bir Çerçeveleme ve Temellendirme Denemesi

*Antuan Şalhat**

Mısır'da basılan el-Mecelle dergisinin 127. sayısında (Yaz 1967), Filistinli yazar Gassan Kenefani'nin Arap yazarları Halim Berekat, Zekeriya Tamir, Yahya Hakkı ve Sabri Hafız'la birlikte katıldığı "Arap Öyküsünde Şimdiki Tutum" başlıklı bir panel yayımlandı. Bu panelde Gassan Kenefani, bir yazar olarak Filistin insanının ne anlama geldiğini ortaya koyan "Filistinli bir yaklaşım" diyebileceğimiz bir takdimde bulundu. Dikkatimi en fazla çeken sözü şuydu: "Bir yazar olarak Filistinli, Filistin meselesinin en özel tarifini Filistinli olmayan başka bir yazardan daha fazla keşfetmeye muktedirdir." Buna yol açan gerekçeler arasında Filistinli yazarın sözünde bir "Filistin nabzı"nın attığını sayıyordu. "Korkarım ki, Filistin hakkında kalem oynatan Filistinli olmayan bir yazar bunu zor başarır." diyordu. Gerçekten de Filistin edebiyatı ve kültürünün, ortaya çıktığından bu yana ve özellikle de 1948 yılında başlayan Nekbe'den

* Akka/Filistin doğumlu araştırmacı, yazar, çevirmen ve edebiyat eleştirmeni. Filistin'in ünlü gazeteleri Al-İttihad ve Fasl Al-Maqal dahil olmak üzere pek çok gazete de makaleleri yayımlandı ve uzun yıllar bu gazetelerin yazı işleri müdür yardımcılığını yaptı. Filistin edebiyatını ve kültürünü dünyaya tanıtmak için yazdığı makaleler dünyanın pek çok farklı diline çevrildi. Filistin direniş edebiyatı çalışmalarını yakından takip edip bu çalışmaların içinde yer aldı. Anton Şalhat, halen Akka'da yaşamını sürdürmekte ve edebiyat çalışmalarına devam etmektedir.

Bir toplumu ve bu toplumun mücadelesini anlamak için, sadece politik bakış yeterli olmaz. Asıl ayna, o toplumun edebiyatı ve sanatıdır. Örnekler çoğaltılabilir elbette ancak Latin Amerika'yı anlamak için buradaki siyasi gelişmeleri değil Eduardo Galeano, Gabriel Garcia Marquez, Jose Saramago, Octavia Paz ve Pablo Neruda gibi şair ve yazarları, Mısır'ı anlamak için Necip Mahfuz'u, Rusya'yı anlamak için Dostoyevski'yi, Tolstoy'u, Asya'yı anlamak için Cengiz Aytmatov'u, Avrupa ve Amerika'yı anlamak için George Orwell'i, John Steinbeck'i, Jack London'u, Afrika'yı anlamak için Chinua Achebe ve Ali A. Mazrui gibi yazarları okumamız gerekiyordu.

İşte bu kitap da Filistin'i ülkemiz insanına biraz olsun tanıtmaya gayretiyle yazılmıştır.

ISBN: 978-605-68936-0-5

